

Urhøjturen

Den korte tur er 3 km.

Den lange tur er på ca. 4,5 km.

Man kører ad Urhøjvej i nordlig retning, indtil man kommer til en anelig gravhøj på højre side af vejen. Her er der mulighed for at parkere.

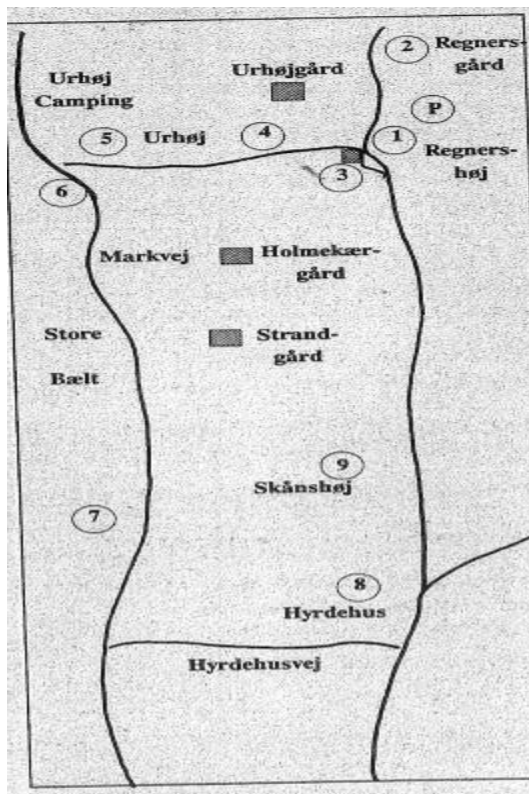
1. **Gravhøjen kaldes Regnershøj og er udgravet af**

Nationalmuseet. Der er gjort betydelige flintefund i højen. Der er mulighed for at gå op på højen, og herfra er der en storslået udsigt over hele Gørlev Kommune.

2. **Regnerhøj har sit navn efter**

Regnersgård, på hvis jordhøjen ligger. Regnersgård

var tidligere kommunitetsgård. Det vil sige, at den var ejet af Københavns Universitet, og at overskuddet fra gårdens drift gik til bespisning af de studerende ved universitetet. Denne ordning blev lavet af Kong Frederik d. 2. i 1569.

Fra Regnershøj går man tilbage af Urhøjvej i sydlig retning. Ved det første hus efter den grusvej, som fører til Urhøj Campingplads, drejer man til højre og følger markskellet bagom huset.

3. **Det lille hus ligger på en af de oprindelige firetønderlandslodder**, hvis historie går tilbage til udskiftningen for ca. 200 år siden. Indtil udskiftningen lå gårdene og husene samlet i landsbyerne. De enkeltes gårdes jorder var inddelt i mange småstykker (nogle steder op til hundrede), som lå spredt over et stort område. Ved udskiftningen fik hver gård samlet sin jord på et sted. I Svallerup sogn blev det gjort således, at hver gård fik en stor firkantet parcel. Hvert hus fik en lille firkantet lod på 4 tdr. land i det ene hjørne af en gårdparcel. Det er karakteristisk for egnen, at gårdene og husene efter udskiftningen blev flyttet fra landsbyerne ud på de nye samlede jorder.

Umiddelbart efter det lille hus kommer man til et meget langt levende hegn. Her drejer man til venstre og følger hegnet i vestlig retning, til man kommer til stranden.

4. **Det levende hegns historie går også tilbage til udskiftningen.** Efter bønderne fik samlet deres jord på et sted, blev det vigtigt for dem at markere grænserne mellem dit og mit. Derfor blev der opført i hundredevis af kilometer hegn i tiden efter udskiftningen. I stenrige områder blev der hegn med stendiger eller jordvolde, mens man i stenfattige områder – som Svallerup – måtte benytte levende hegn, som dog havde den fordel, at de kunne give læ for den stride vestenvind.
5. **Til højre for det levende hegn ligger den fredelige oldtidshøj Urhøj.** Urhøj er kommunens højeste punkt (55 m.). Det er ikke tilladt at gå op på højen, men fra bakketoppen, som højen ligger på, er der også en storslået udsigt. Mod nord ser man Kalundborg med Asnæsværket. Mod syd Korsør.

Mod øst Tissø og Gørlev by med sukkerfabrikken. Mod vest ser man ud over Storebælt. Fra bakketoppen kan man tælle 10 kirker.

Når man kommer ned til stranden, drejer man til venstre og fortsætter langs vandkanten i sydlig retning. Efter ca. 150 m. skal man vælge, om man ønsker at gå den korte tur eller den lange tur. Vælger man den korte tur – drejer man til venstre – og følger markvejen forbi Holmekærgår fra 1791 og kommer tilbage til Urhøjvej. Vælger man den lange tur fortsætter man langs stranden.

6. **Kystlandskabet består på dette sted af den høje Bjerge Klint**, som står stejlt mod Storebælt. Stranden er smal og stenet, og man mener, at kysten har rykket sig flere hundrede meter tilbage siden stenalderen. Længere mod syd ændrer landskabet karakter, og det bakkede terræn erstattes af en lavt hede- og engparti.
7. **Området, der kaldes Osen har oprindeligt være en havbugt**, der senere er blevet lukket med strandvolde. I forbindelse med strandvoldenes fremvækst, er Halleby Ås udløb blevet forskudt langt mod syd. Navnet Osen er gammeldansk og betyder åens delta. Osen er i dag tæt bebygget med sommerhuse.

Når man kommer til sommerhusområdet, drejer man til venstre ad Hyrdehusvej, som er den første vej i sommerhusområdet.

8. **Hyrdehusvej har sit navn efter det gamle hyrdehus**, som ligger på hjørnet af Hyrdehusvej og Osvejen. Før i tiden gik store kreaturflokke på græs på engområderne ved Osen. Kreaturerne tilhørte både bønder i Svallerup og Gørlev, og de to sogne ansatte en fælles hyrde til at vogte dyrene. Det lille hyrdehus, som ligger på hjørnet af Hyrdehusvej og Osvejen var hyrdens tjenestebolig.

Når man kommer ud på Osvejen, drejer man til venstre, og kort derefter igen til venstre ad Urhøjvej, som man følger tilbage til parkeringspladsen.

9. **På venstre hånd passerer man den store Skånshøj, som er fredet**. Udover de tre fredede høje, som vi har passeret på turen, har der tidligere været 14 ubestemmelige dysser og 25 gravhøje i området. De er nu alle sløjfet.
- **Den korte tur er 3 km.**
 - **Den lange tur er på ca. 4,5 km.**

4. Der findes flere historier om, hvordan Tissø blev til. Et gammelt sagn fortæller, at det var en so med ni grise, der rodede det hul op, som nu er søens leje. Søen fik sit navn efter disse ti grise i "Ti" Sø.

Ved Kundby mellem Kalundborg og Holbæk findes der et sagn om, at der i gamle dage boede troldfolk på egnen. Da man ville bygge Kundby kirke, gjorde de alt hvad de kunne for at forhindre det. Men da kirken var færdig, og klokkerne begyndte at ringe, ville de være i Kundby længere, og begav sig på rejse til Fyn. På vejen mødte de en mand fra Kundbyegnen, og ham gav de et brev med, som han skulle smide ind på kirkegården i Kundby. Manden kunne ikke styre sin nysgerrighed og åbnede brevet. I det samme, han gjorde det, kom vandet farende ud, og mens han tog benene på nakke, blev vandet ved med at rinde, og det var hele Tissø, som strømmede ud af brevet. Det siges også, at fiskerne endnu i stille vejr hører klokkeklang fra bunden af Tissø. Det er fra en af de klokker, som en trold i sin vrede over ringningen, kylede ud i søen fra et nærtliggende klokketårn.

Man fortsætter ud ad Bakkendrupvej og kommer forbi den gamle skole. Kort herefter drejer man til højre af Jødelandsvej, og kommer til husmandskolonien Jødeland.

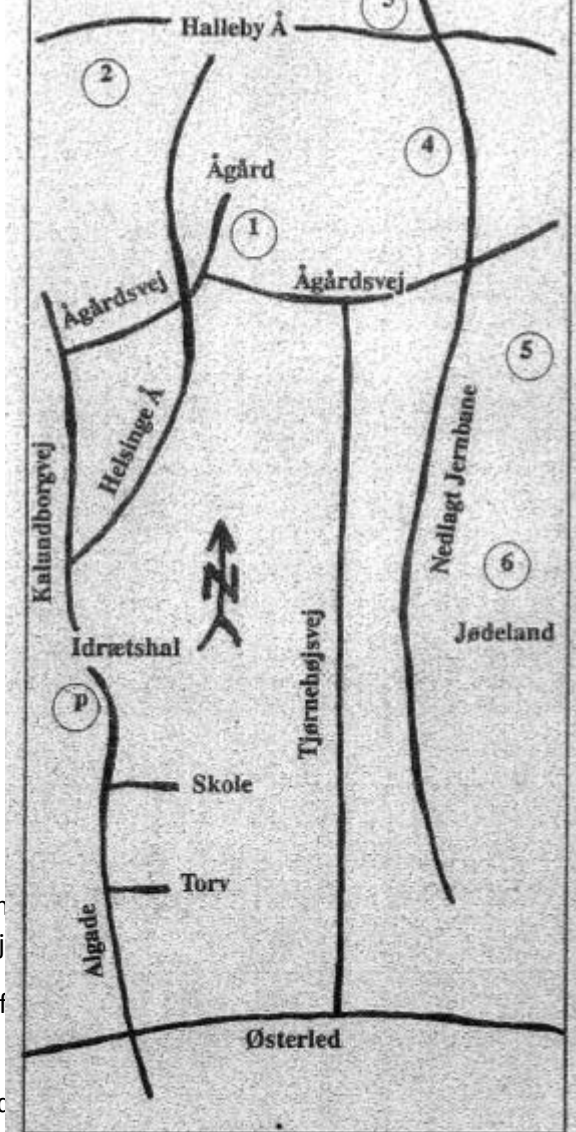
5. Navnet Jødeland stammer ifgl. Dansk Sprognævn fra svenskerkrigen i 1657-1658. Det var den krig, hvor den svenske hær, gik over isen fra Lundeberg på Fyn til Lolland. Mens fredsforhandlingerne stod på, lå den svenske hær i lejre på Syd og Vestsjælland. Ved Gørlev lå Göta-regimentet fra Götaland (Göteborg).

Man fortsætter af Jødelandsvej til Ulstrupvej hvor man drejer til højre mod Gørlev.

6. På Ulstrupvej ligger børnehaven og fritidshjemmet og fabrikken Coronet, som bygger glasfiberbåde. I Coronets bygninger har der tidligere været støberi. På højre side af vejen ligger Gørlev Blikkenslager og ventilationsforretning og bag denne A.B. Betonvarer.

- **Turen varer ca. 1 time og 30 min., hvis man går almindeligt.**

Turen er udarbejdet for Turistforeningen i Gørlev af Vivi Larsen og Hanne Markussen, Lokalhistorisk Selskab, Kirkevej 2, 4440 Mørkøv.

Ågårdturen

Turen starter ved Gørlevhallen på Kalundborgvej og drejer til højre ud af byen ad den gamle alle til Ågård.

1. Ågård ligger lidt nord for Østerled sammenlægning af to gårde.

I 1605 fik den vestlige gård sin fløj. Det var begyndelsen på den nuværende en-etages bygning, som senere fulgte gennem 300 år.

Midterfløjens mellemste del blev ombygget i 1907. Dennes sydlige forlængelse, som slutter sig til det nævnte egebindingsværks-stuehus fra 1605, stammer fra 1645. Den nordlige del er opført i 1810. For at fuldstændiggøre det harmoniske indtryk blev der i 1911 tilføjet en nordre sidefløj.

Hele bygningsanlægget er teglhængt og passer fortrinligt ind i det smukke sjællandske landskab. Avlsgårdens længer var oprindeligt tækket med strå. De blev nyopført efter en brand i 1860-erne. Ved nyopførelsen lagde man vægt på, at få en stor rektangulær gårdsplads. Ågård blev først hovedgård efter 1660.

2. Gennem Ågårds have løber Halsinge Å, som er en biflod til Halleby Å. Halsinge Å får sin vandmasse fra Gørlev- og Ågård enge, som begge tidligere var søer.
3. Nord for Ågård løber Halleby Å, som er det eneste levn fra en mægtig smeltevandsflod, der løb fra Sjællands midte til Skarridsø. Herfra blev den ført videre gennem det, der nu er Åmosen og Tissø og derfra ud mod bæltet. Hvor Halleby løber ud i Storebælt, ligger i dag et sommerhusområde, som kaldes Osen. Osen er et gammeldansk ord, som betyder åens delta.
4. Fra Ågård fortsætter man ad Ågårdsvvej mod øst. Her kommer man igennem et udpræget hovedgårdslandskab med kæmpestore marker. Hovedgårdsjorden er afgrænset af markante jordvolde med levende hegn på toppen. Denne hegning er mindst 200 år gammel, og opført for at markere skellet mellem den skattefri hovedgårdsjord, og den skattepligtige bondejord udenom. Kort tid efter man har passeret Tjørnehøjvej, krydses Ågårdsvvej af den nu nedlagte jernbanelinie mellem Slagelse og Værslev.

Her drejer man til højre og følger jernbanelinien i retning mod Gørlev.

5. Jernbanestrækningen fra Gørlev til Værsløv er helt nedlagt, mens den sydlige del af jernbanen, fra Gørlev til Slagelse, lejlighedsvis benyttes af transporter – til og fra – Gørlev Sukkerfabrik.

Langs jernbanelinien findes en varieret beplantning og et rigt fugleliv, og man har en smuk udsigt over Tissø. Efter ca. 10 min gang kan man se den lille husmandskoloni, Jødeland, på højre side af banelinien.

6. Navnet på Jødeland stammer ifgl. Dansk Sprognævn fra svenskerkrigen i 1657-1658. Det var den krig, hvor den svenske hær gik over isen fra Lundeborg på Fyn til Lolland. Mens fredsforhandlingerne stod på, lå den svenske hær i lejre i Syd- og Vestsjælland. Ved Gørlev lå Göta-regimentet fra Götaland (Göteborg).

Man fortsætter af den nedlagte jernbane, indtil banelinien i Gørlev by krydses af Østerled. Kigger man lige frem, ser man Gørlev Sukkerfabrik.

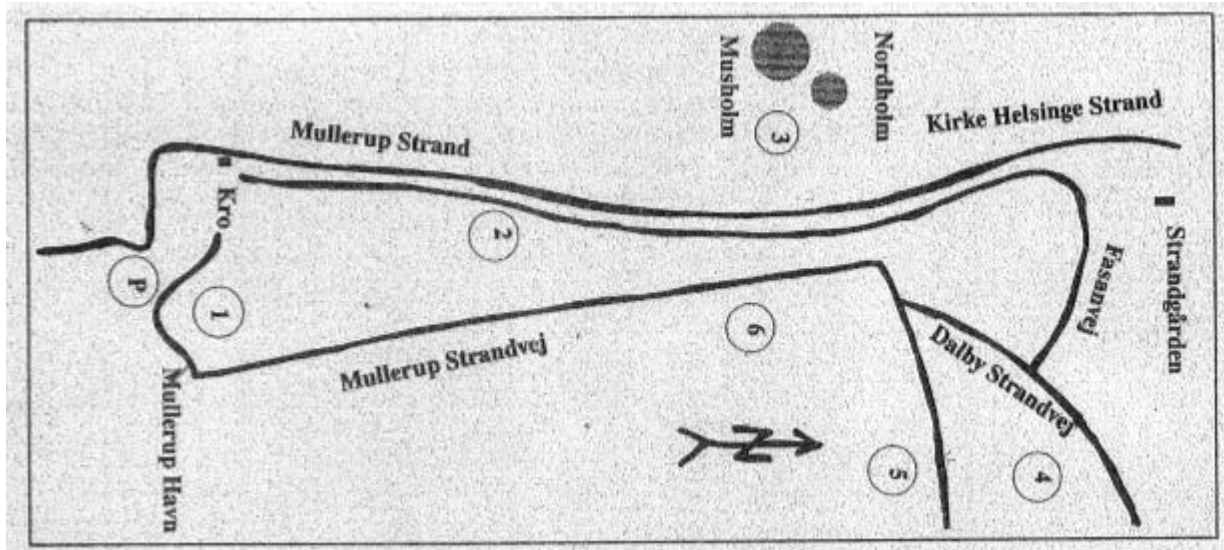
'7. Gørlev Sukkerfabrik anlagdes i 1912 af vestsjællandske landmænd med godsejer Carl Lawaetz i spidsen. Aktiekapitalen var 2. mill. Kroner. Firmaet Scichau Elbing leverede maskinerne og påtog sig sammen med Revisionsbanken finansieringen. Under 1. Verdenskrig blev den tyske kapital trukket ud. I 1934 overtog De Danske Sukkerfabrikker firmaet, der efterhånden blev moderniseret og udvidet. I 1952 byggedes et nyt kedel-, turbineanlæg og en kraftcentral.

Fra den nedlagte jernbane drejer man til højre ad Østerled, og fortsætter gennem Gørlev By. Ved Algade drejer man til højre, og fortsætter forbi bytorvet tilbage til Gørlevhallen.

- **Turen er ca. 7 km. Lang og varer ca. 2 timer.**

Turen er udarbejdet for Gørlev Kommune af Vivi Larsen, Hanne Markussen og Lokalhistorisk Selskab, Kirkevej 2, 4440 Mørkøv.

Mullerupturen

Turen starter ved Mullerup Havn, hvor der er parkeringsmuligheder.

1. Mullerup Havn blev anlagt som udskibningshavn i kornhandelsperioden (1830-1850), på initiativ af købmand fra Slagelse. Disse købmænd ønskede at bryde Korsørs monopol, og komme først til det engelske kornmarked. Fra den tid findes en række bygninger, som hørte til havnen: Kornmagasin, hvor der nu er kor. Lodshus. Toldassistentbolig, m.v.

Hele bebyggelsen omkring Mullerup Havn fremtræder som en repræsentant for den fjerntliggende købstad Slagelse, som ejede havnen i en årrække. I en senere tid overtog Gørlev Sukkerfabrik havnen, og den kom til at fungere som indskibningshavn for kalksten og kul og udskibningshavn for sukker.

Lystbådehavnen har plads til ca. 40 både. Der er gode forhold for sejlerne, med indkøbsmuligheder, spisested, vaskefaciliteter og overnatningsmuligheder. Mullerup er udpeget som særligt bevaringsværdigt område.

Fra Mullerup Strand går man nordpå langs Mullerup Strand og Kirke Helsing Strand.

2. Ved Mullerup Strand findes en mindre helårsbebyggelse bestående af gamle karakteristiske fiskerhuse, som ligger på række langs kysten. Desuden findes der en del sommerhusbebyggelse.
3. Fra stranden kan man se øerne Musholm og Nordholm. I Kong Valdemars Jordebog fra 1231 kaldes Musholm for Reersø Holm. Reersøbønderne anvendte den som græsgang for 16-18 stk. kvæg, indtil de mistede øen ved en retssag i 1712. Musholm hører nu til Mullerupgård.

Reersøerne har en gammel tradition for at tage til Musholm 2. pinsedag og spise mågeæg. Øen besøges ofte af ornitologer, da den er tilholdssted for flere sjældne fuglearter.

Bag Musholm kan man i klart vejr se Sprogø.

Når man har passeret sommerhusbebyggelsen ved Kirke Helsing Strand, drejer man til højre ad Fasanvej. Den følger man, rundt om sommerhuskvarteret og forbi Strandgården, til man kommer til Dalby Strandvej. Her drejer man til højre og følger vejen tilbage til Mullerup Havn.

4. Fra Dalby og Mullerup Strandvej ser man på venstre side ud over det åbne landskab med spredt gårdbebyggelse, som er så karakteristisk for egnen. Indtil udskiftningen i slutningen af 1700-tallet lå

gårdene samlet i landsbyerne, og der fandtes ikke megen bebyggelse underfor disse. Ved udskiftningen fik hver enkelt gård samlet sin jord på et sted, og de fleste gårde blev udflyttet. Det vil sige, at man rev de gamle gårde i landsbyerne ned, flyttede bygningsmaterialerne med sig ud på de nye firkantede parceller og genopførte gårdene der. Herved fik den enkelte bonde den kortest mulige afstand til sin agerjord, men samtidig blev gårdene effektivt spredt ud over landskabet.

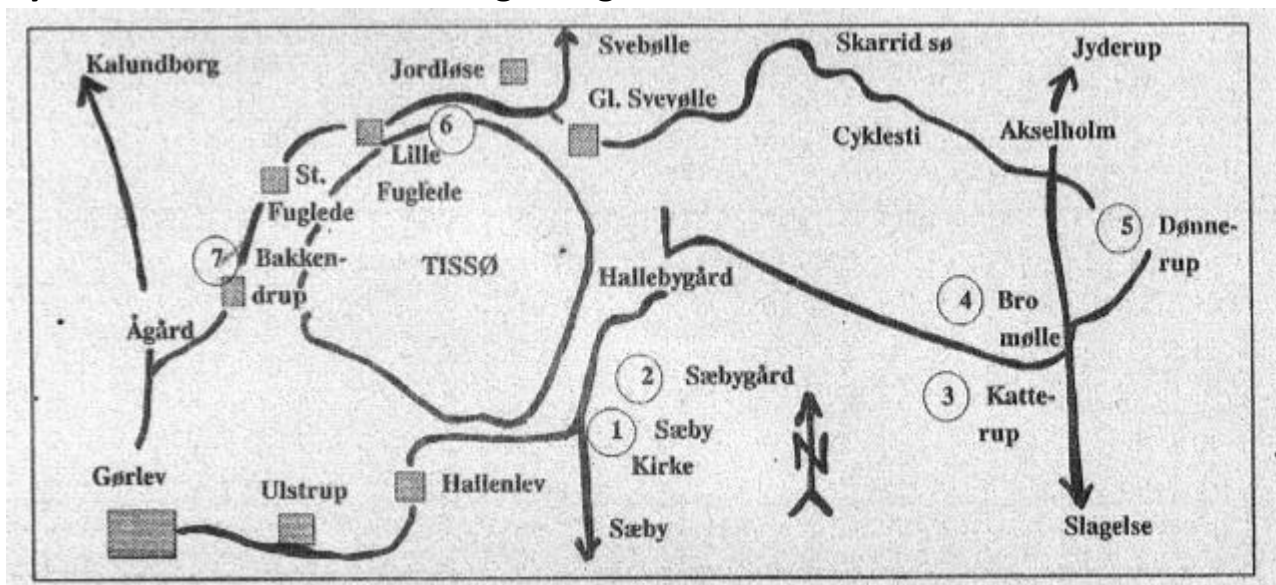
5. I området mellem Dalby, Kirke Helsinge, og Mullerup findes et særligt stort antal gravhøje og jættestuer. De fleste ligger højt i landskabet ved værdifulde udsigtspunkter. De mange begravelsespladser vidner om, at egnen har været befolket allerede i stenalderen. Ved Mullerup Mose er der gjort store og betydningsfulde bopladsfund fra stenalderen.
6. På venstre side af Strandvejen ses en jordvold, som står meget markant i landskabet. Det er rester af en af Gørlev Sukkerfabriks mange roebaner. Banen mellem Gørlev Sukkerfabrik og Mullerup Havn, blev benyttet til at transportere kul og kalksten fra havnen til Sukkerfabrikken, og sukker fra fabrikken til havnen.

Alle Gørlev Sukkerfabriks roebaner er nedlagt i dag.

- **Turen er på ca. 4 km. Og varer 1 ½ time.**

Turen er udarbejdet for Gørlev Kommune af Vivi Larsen, Hanne Markussen og Lokalhistorisk Selskab, Kirkevej 2, 4440 Mørkøv.

Cykeltur i Gørlev Kommune og omegn

Cykelturen starter i Gørlev by. Man kører ad Tjørnehøjvej mod Ulstrup. Derfra fortsætter man til venstre mod Hallenlev, og videre langs Tissø, til man kommer til Sæby kirke.

1. Sæby kirke er en meget smuk romansk bygning, som er opført af rå og kløvet granit med rigelig anvendelse af frådsten. Den oprindelige kirkebygning er nogenlunde intakt. Kirken er først og fremmest interessant på grund af sine fremragende romanske kalkmalerier.
2. Bag Sæby kirke ligger herregården Sæbygård. Vi ved meget lidt om den ældste Sæbygård, ikke en gang hvor den har ligget. Ifgl. Traditionen skulle gården være bygget af Esben Snarre, som kom ynkeligt af dage på Sæbygård. Han faldt ned af trappen og brækkede halsen på en møllesten. Det fortælles også, at det spøger ved Benzons lade. Folk, som er gået forbi om natten, er blevet kylet over den, af en usynlig hånd. Ingen er dog kommet til skade, for på den modsatte side af laden, gribes de af en anden usynlig hånd.

Ved Sæby kirke drejer man til venstre og fortsætter langs Tissø, til man kommer til en afviser mod Bromølle. Her drejer man til højre, og cykler forbi Hallebygård. Kort efter drejer man igen til højre ad Kattrupvej og cykler op ad bakken til Kattrup hovedgård.

3. Kattrup ligger halvt skjult mellem de store skove, som endnu dækker Åmosedalens skråninger. Den ligger meget højt, og har en storslået udsigt over moseområdet, Tissø, Storebælt og det flade Vestsjælland. Kattrup omtales enkelte gange i middelalderen. Da var den en landsby, hvori der lå en hovedgård. I 1339 skænkede Dronning Margrethe d. 1. byen til Sorø kloster, og i 1414 kom den under Roskilde Bispestol. Efter reformationen tilfaldt den atter kronen, der ved et magtskifte i 1561 overlod den til Laurits Iversen Serlin. Omkring hovedgården og dens marker er bevaret et stort antal meget flotte stendiger. Man fortsætter ned ad bakken og kommer til hovedvejen mellem Jyderup og Slagelse. Her drejer man til venstre, og fortsætter ca. 100 m. forbi Bromølle Kro, og det lille Bromølle Tivoli.
4. Hvor Bromølle Kro ligger i dag, lå tidligere vandmøllen Bromølle. Den var en af fem kongelige vandmøller ved Åmose Å. Bromølle blev allerede nedlagt i 1777, men i skovområdet mellem Kattrup og Bromølle Kro findes stadig rester af mølleanlægget. Når man har passeret parkeringspladsen ved Bromølle Tivoli, drejer man til højre, og derefter til venstre mod Dønnerup.

5. Dønnerup var oprindeligt en landsby med 12 gårde og 2 huse. I 1730 blev landsbyen ved kongelig bevilling nedlagt, og i stedet blev der oprettet en hovedgård, Benzonslund, på stedet. Hovedgården har siden været i privat eje. I 1867 fik gården sit oprindelige navn, Dønnerup, tilbage. Hovedbygningen, som er genopført efter en brand i 1930, er en meget smuk hvidkalket en-etagers bygning med dobbelte kamtakke tværgavle.

Umiddelbart efter Dønnerup hovedgård, kommer man til en afmærket cykelsti, som man følger gennem skoven, til man kommer ud til landevejen mellem Jyderup og Slagelse. Man krydser landevejen, og fortsætter i retning mod Gl. Swebølle. Ca. 100 m. efter man har passeret landevejen, finder man igen cykelstien, på højre hånd. Man følger cykelstien, på højre hånd. Man følger cykelstien gennem skoven, og videre langs Skarridsø til man kommer ud i Gl. Swebølle. Fra Gl. Swebølle fortsætter man til hovedvejen mellem Swebølle og Tissø. Her drejer man til venstre, cykler gennem Jorløse by og kommer igen til Tissø. Her drejer man til venstre, cykler gennem Jorløse by og kommer igen til Tissø. Når man kommer til søkanten, drejer man til højre og cykler nord om søen.

6. Der findes flere fortællinger om, hvordan Tissø blev til. Et gammelt sagn siger, at det var en so med ni grise, der rodede det hul op, som nu er Tissøens leje. Søen fik sit navn efter disse ti grise – Ti Sø - . Et andet sagn fortæller, at der i gamle dage boede troldefolk på kundbyegnen. Da man ville bygge Kundby kirke gjorde de alt, hvad de kunne, for at forhindre det. Da kirken var færdig, og klokkerne begyndte at ringe, ville de ikke være der længere og begav sig på rejse til Fyn. På vejen mødte de en mand fra kundbyegnen, og gav ham et brev med, som han skulle smide ind på kirkegården i Kundby. Manden kunne ikke styre sin nysgerrighed og åbnede brevet. I det samme, han gjorde det, kom vandet farende ud. Mens han tog benene på nakken, blev vandet ved med at rinde. Det var hele Tissø, som strømmede ud af brevet. Det siges også, at fiskerne endnu i stille vejr, kan høre klokkeklang fra bunden af Tissø. Det er fra en af de klokker, som en trolde i sin vrede over ringningen, kydede i søen fra et nærtliggende klokketårn. Når man har kørt et lille stykke langs søbredden, drejer man til venstre mod Lille Fuglede. Derfra fortsætter man til Store Fuglede, hvor man kører til venstre mod Bakkendrup.
7. Bakkendrup kirke er fra 1100-tallet og opført i Romansk stil. Det er meget lille. Tårnets placering over koret i øst, har medført, at sognets navn allerede i 1755 tolkedes som en afspejling af dette normbrud. Bakkendrup skulle således komme af Bagvenddrup. Efter Bakkendrup drejer man til højre og fortsætter forbi Ågård, ad Ågårdsvej. Når man kommer til Kalundborgvej, drejer man til venstre, og befinder sig igen i Gørlev, hvor turen ender.

- **Cykelturen er på 37,5 km.**

Turen er udarbejdet for Gørlev Kommune af Vivi Larsen, Hanne Markussen og Lokalthistorisk Selskab, Kirkevej 2, 4440 Mørkøv.